

Kérjük, támogassa személyi jövedelemadójának 1%-ával
a Mozgó Világ folyóirat kiadását! Adószámunk: 19650414 2 41

Mozgó-lexikon
A-Z

ADÁM ZOLTÁN 1971-ben született Blassagyarmaton. Közgazdász, egyetemi adjunktus a Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Karán.

ALMÁSI MIKLÓS 1932-ben született Budapesten. Esztéta, filozófus, az MTA rendes tagja, Széchenyi-díjas. Legutóbbi könyve: *Bevezetés a 21. századba* (2015).

BOZÓKI ANDRÁS 1959-ben született Budapesten. Politológus, egyetemi tanár a Közép-európai Egyetemen (CEU). Legutóbbi könyve: *Lépték és ironia: Szociológiai kalandozások* (társzerk.) (2018).

CSENGERY KRISTÓF 1957-ben született Budapesten. Déry Tibor- és Szabolcsi Bence-díjas költő, zenetörténész, zenekritikus. Legutóbbi verseskötete: *Dalok könyve* (2012).

DALOS GYÖRGY 1943-ban született Budapesten. Író, történész, publicista; 1995 óta Berlinben él. Legutóbbi könyve: *Tíz esztendő – Európai naplójegyzetek* (2016).

FÁY MIKLÓS 1964-ben született Budapesten. Szabadfoglalkozású kritikus, újságíró.

GÁRDONYI LÁSZLÓ 1986-ban született Budapesten. Művészettörténész, esztéta.

GERGELY ÁGNES 1933-ban született Endrődön. Kossuth-díjas költő, prózaíró, esszéista, műfordító. Legutóbbi kötete: *Viharkabát* (2016).

GYÖRFFY IVÁN 1972-ben született Budapesten. Esszéíró, kritikus. Legutóbbi könyve: *Az élet kísértése* (2017).

HARGITAI MIKLÓS 1969-ben született Budapesten. 1994-től a lap bezárásáig a Népszabadság újságírója volt, Hevesi Endre-, Bossányi Katalin-díjas. A MÚOSZ elnöke.

KISS JUDIT ÁGNES 1973-ban született Budapesten. Költő, író, középiskolai tanár. Legutóbbi könyve: *A halál milongát táncol* (2017).

LÁNGH JÚLIA 1942-ben született Budapesten. Újságíró, író, fordító. Legutóbbi könyve: *Macskák és férfiak* (2014).

LŐVEI PÁL 1955-ben született Budapesten. Művészettörténész, az MTA doktora.

MÉLYI JÓZSEF 1967-ben született Budapesten. Művészettörténész, a Magyar Képzőművészeti Egyetem oktatója.

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND 1972-ben született Radócon. Író, újságíró. 2015 és 2017 között lapunk olvasószerkesztője. Legutóbbi könyve: *Gyűlölet* (2018).

PARÁSZKA BORÓKA 1976-ban született Gyergyószentmiklóson. Bossányi Katalin-díjas publicista, író; Marosvásárhelyen él.

PETŐ IVÁN 1946-ban született Budapesten. Levéltáros, történész. 1990 és 2010 között az SZDSZ országgyűlési képviselője.

PIKÓ ANDRÁS 1964-ben született Békéscsabán. Bossányi Katalin-díjas újságíró, a Klubrádió műsorvezetője.

RÁDAI ESZTER 1946-ban született Budapesten. Pulitzer-emlékdíjas újságíró, az Élet és Irodalom interjúrovatának szerkesztője.

RADICS VIKTÓRIA 1960-ban született Zomborban. Költő, esszéíró, műfordító, kritikus.

RÉVÉSZ SÁNDOR 1956-ban született Budapesten. Pulitzer-emlékdíjas újságíró, a Népszabadság volt főmunkatársa, a HVG munkatársa.

TRUONG ĐĂNG DUNG költő, irodalomtudós, egyetemi tanár 1955-ben született Nghe An tartományban, Közép-Vietnámban. Egyetemi tanulmányait az ELTE-n végezte 1972 és '78 között, itt írta és védte meg a kandidátusi értekezését 1984-ben. Jelenleg a Vietnámi Irodalomtudományi Intézet kutatója. Hanoiban él. Válogatott kötete (*Képzelt emlékek*) várhatóan a Budapesti Könyvfesztiválra jelenik meg Háy János fordításában.

VÉGEL LÁSZLÓ 1941-ben született Szenttamáson (ma Szerbia). Kossuth-díjas író, kritikus. Legújabb kötete: *Két lükör között* (2016).

ZOLTÁN GÁBOR 1960-ban született Budapesten. Füst Milán-díjas író, rendező. Legutóbbi kötete: *Orgia* (2016).

A borítót Váli Dezső tervezte

Színes melléklet: Takáts Márton munkái

MOZGÓ VILÁG

2018/3

Rádai Eszter	3	Vak elé gáncsot ne vess! <i>Beszélgetés Iványi Gáborral</i>
Ádám Zoltán – Bozóki András Zoltán Gábor Pikó András	17	Vallás és jobboldali populizmus Magyarországon <i>Tanulmány</i>
	39	Szomszéd <i>Esszéregény, részlet</i>
	47	A háború démona <i>Pódiumbeszélgetés Tóth Péterrel, Zentai Péterrel és Ara-Kovács Attilával</i>
	61	A hagyomány újragondolása <i>Takáts Márton munkáiról</i>
Gárdonyi László Gergely Ágnes	66	In memoriam <i>Vers</i>
Truong Đãng Dung Kiss Judit Ágnes	67	Megint láttam őket, Nyári jegyzet 2009-ből <i>Versek</i>
	68	Bevásárlólista <i>Vers</i>
Hónapló		
Parászka Boróka	69	Európai rongyok, kócek, drótok, maszkok
Dalos György	72	Cetlik
Lágh Júlia	75	Patkányvilág
Hargitai Miklós	78	Nem ők voltak
Végel László	81	Alenka, Kolinda, Ana
Reflex		
Révész Sándor	84	Zsák az utcáját
Lővei Pál	95	Rövid építészettörténet
-ról, ről		
Pető Iván	101	Keserű látlet
Radics Viktória	105	A líra hospitalizálódása
Almási Miklós	110	A százmillió dolláros kérdés
Csengery Kristóf	113	Zsengék és érett művek, eredetik és átíratok
Mélyi József	116	Sárkány Lee üzenete
Györffy Iván	120	Holdfény és hús
Fáy Miklós	123	R betű öli meg a király fiait
Papp Sándor Zsigmond	126	Gúzsba kötve

Rövid építészettörténet

Koltai Róbert *Tanár úr... értem?* című, örökbecsű kabaréestjén (1991, Közgazdasági Egyetem) a színész felidézte 83 éves matematikatanára klasszikussá nemesedett bemutatkozását. „Urak, figyelem. Közlöm a feltételeimet. Énnálam az kap egyest, aki megtanulja a könyvet. Az kap kettést, aki annyit tud, mint én. Az kap hármast, aki annyit tud, mint Einstein, négyest az kap, aki többet tud, mint Einstein, és az kap ötöst, aki csontot hoz a kutyámnak.” Nem tudom, hogy Rozsnyai József és Szakács Béla Zsolt tanár urak tartanak-e kutyát, és biztos, hogy a matematika és a fizika egzaktságával szemben az építészettörténet kicsit „puhább” diszciplína, mindenesetre a most megjelent *A magyar építészet rövid története* című kötettel a Pázmány Péter Katolikus Egyetem művészettörténész-hallgatói világos sorvezetőt kaptak ahhoz, hogy mit kell tudniuk az egyesért Magyarország építészettörténetéről – nyilván azt, ami a könyvben benne van –, és mennyi kell a kettesért – csupán csak annyit, amennyit tanáraik tudnak.

A kötet deklaráltan nem tankönyv, abban az értelemben semmiképpen sem, ahogy az 1990-es évek második felében és az új évezred első éveiben az akkor még létező Művelődési és Közoktatási Minisztérium Felsőoktatási Tankönyvtámogatási Programja keretében művészettörténeti kézikönyvek sora jelenhetett meg

„egyetemi tankönyv” megjelöléssel. Azt azonban, hogy összefoglaló művek közül mi válik tankönyvvé, nem a címke határozza meg, hanem a könyv jellege, tartalma, és természetesen a tárgyat oktató tanárok által az előadás-sorozataikhoz adott bibliográfiai segédletek, továbbá nem kis mértékben a hallgatók saját döntései: mit tartanak célravezetőnek az elégségesért – na jó, aki becsüli magát valamire, az a jelesért – folytatott küzdelemben.

Az én tanulmányaim – és a bemutatandó kötet két nálam lényegesen fiatalabb szerzőjének egyetemjárása – idején az építészet történetét is magukban foglaló összefoglalókon kívül egyetlen, a magyar építészetet önállóan tárgyaló mű állt rendelkezésre, Rados Jenőnek, a Műegyetem professzorának 1961-ben megjelent, és azóta több kiadást is megélt, Magyar építészettörténet című munkája. A következő hasonló műre közel négy évtizedet kellett várni, 1998-ban a Massachusetts Institute of Technology Dora Wiebenson és Sisa József szerkesztette, angol nyelvű kötete, illetve annak Magyarország építészetének története címet viselő magyar változata – hét szerző munkája – kapta meg a lehetőséget, hogy az egyetemi oktatásban szerepet játszhasson. Így Szakács Béla Zsolt és Rozsnyai József közös műve – Szakács a középkori fejezeteket az oszmán-török építészetig, Rozsnyai pedig a kora újkortól napjainkig terjedő kor-

szakokat írta meg – a harmadik egykötetes magyarországi magyar építészettörténeti összefoglaló, egyben az első, amelyet kizárólag művészettörténészek írtak. Mindhárom kötet terjedelme 300 és 400 oldal közé esik, jelen kötet címében a korábbi kettőtől megkülönböztető „rövid” jelző szerénységre utal, valamint a zsebkönyv formátumra – a könyvet jó kézbe fogni, használata praktikus.

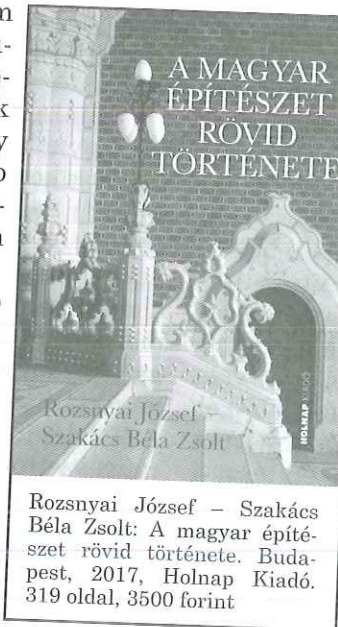
A címlap maga is megigéz: valójában egy kis részlet, benne azonban ott a magyar építészet megannyi finomsága, sajátos anyaghasználata a középkortól máig, de speciálisan a 19. és 20. század különleges századfordulóján is, és ott a nemzeti építészet útkeresésének minden dilemmája és sikere: Lechner Ödön Iparművészeti Múzeumának földszintjén a nyitott főbejárati előtér vörösmárvány lépcsője a sárga Zsolnay kerámiakorlát kigyózó motívumaival, mögötte balra a halvány okker falpillér részletével, jobbra egy sosem volt és többé sosem lesz márvány ajtókeret kerámiaszegéllyel, közöttük pedig a falsíkot vibráló felületté nemesítő, vörös-sárga-kék Zsolnay burkolattal. Mire a kötet megjelent, az előtérbe már csak az utca felőli faállványzat gerendái közül lehetett bepillantani – az Iparművészeti Múzeum a főváros nagy országos múzeumainak sorával együtt már nem látogatható, épületének ki tudja meddig tartó, szükségesnek természetesen nagyon is szükséges, de egyre csak halogatott helyreállítására hivatkozva.

A címlapkép Rozsnyai József felvétele, ahogy a kötet képanya-

gának közel kétharmadát is a két szerző jegyzi. Nyilván oka ennek az is, hogy így a legegyszerűbb jogtisztta – és színes – felvételekre szert tenni, de jelzi azt is, hogy az ilyesfajta fényképek legfontosabb lelőhelye, az egykori országos műemléki szervezet félmillióstételszámú fotótára már több mint másfél éve zárva, anyaga hozzáférhetetlen. A szerzői felvételek azonban azt is jól mutatják, hogy Szakács Béla Zsolt és Rozsnyai József csupa olyasmiről írtak, amit az utóbbi években személyesen láttak is – ezzel is példát mutatva hallgatóiknak, hogy a művészettörténész, építészettörténész számára alapvető a téma közvetlen ismerete, az autopszia. A címlap részletfotójához egyébként egy sor további járul a kötetben, főleg a hétoldalas, informatív – az olvasókat segítő, a hallgatóktól pedig alighanem el is várt részletesebb utánanézést indukáló – *További olvasmányok* címmel közreadott jegyzéket megelőző *Szakkifejezések magyarázata* című segédlet margóján. Egészen meglepő, a képjegyzék nélkül szinte mindenki számára feloldhatatlan rejtvényeket jelentő – az egyetemi tanulmányok időnként félelmetes műtárgy-meghatározási gyakorlatait idéző – választások is találhatóak közöttük. A félreértés elkerülése végett: a kérdéses szakkifejezéseket minden esetben tökéletesen illusztrálják, de kinek jutna eszébe a számarhátív kapcsán Szabó Mihály ácsmester szerszámokkal ékesített síremléke a kolozsvári Házsongárdi temetőben, vagy ki ismerné fel akár korábbi hallgatói közül is az egykori Műegyetem – ma az Eötvös Loránd

Tudományegyetem Bölcsészkarának Múzeum körüli főépülete – előcsarnokának bábos korlátját egy egész és két fél báb segítségével? Őszintén bevallom, nekem nem sikerült.

A sok színes kép között fekete-fehérben csak az építészeti rajzok – alaprajzok, metszetek –, valamint archív felvételek jelennek meg. Jobb időkben – amikor a műemléki gyűjtemények nyitva tartanak – feltehetően jóval több tervtári forrásra is hagyatkozhat volna a szerzők, így a jól felismerhető műemléki pecséttel ellátott, mindössze féltucatnyi régi felmérést másodlagos forrásból voltak kénytelenek használni, és ez némelyik esetben a részletgazdagságon, pontosabban -szegénységen nyomot is hagyott. Az épületek jelenlegi állapotát mutató illusztrációk jelentős része a műemléki helyreállítások eredményeit is tükrözi – ha ilyesmire nem kerülne sor, vagy nem olyan gondal került volna sor, ahogy azt az értékek indokolják, nem minden esetben lennének még ma is az objektumok birtokában. Az utóbbi években azonban a magyar műemlékvédelem eljutott a nemlétnek arra a fokára, ahol rá hivatkozva már olyasmik épülnek, amelyek műemlékvédelmi produkciónak semmiképp nem nevezhetők, és egy magára valamit is adó építészettörténeti könyvben nem is

Rozsnyai József – Szakács Béla Zsolt: A magyar építészet rövid története. Budapest, 2017, Holnap Kiadó. 319 oldal, 3500 forint

reprodukálhatók. Ez történt az évszázados fényképpel bemutatott diósgyőri várral, amelynek legutóbbi – és még két további ütemben folytatni tervezett – kiépítése csupán a légvárok rovatba volna utalható. Ennek sommás szöveges értékelését is adja Szakács Béla Zsolt, miszerint a várnak „néhány éve megtörtént szinte teljes kiépítése, mely eredeti részletek elpusztításával és a történetileg kialakult állapot meghamisításával járt. A mai látogató egy 21. századi épületben nézheti meg azt, hogy kortársaink hogyan vélekednek a középkorról.” Magam azon sem csodálkozom, hogy a visegrádi palota csupán alaprajzot kapott a könyvben, fényképet nem.

Végső soron az illusztrációs anyag jó arányú elegye az archív ábrázolásoknak, fényképeknek, építészeti felméréseknek és az új felvételeknek – a kötet képileg is jól ritmizált. A dinamikát azonban alapvetően a fejezetek és az alfejezetek rendszere adja. A húsz fejezet az egymást követő stílusok kronológiai sorrendjére épül. Kivételt képez azonnal az időrend szempontjából természetesen a helyén lévő első fejezet, amely a *Mit találtak a magyarok a Kárpát-medencében?* címet viseli, és önmagában is egy fél évezrednél hosszabb időszak maradványokban egyébként sajnos nem túl gaz-

dag, stílus szempontjából végképp mozaikszerű emlékműanyagából szemezget. Alcíme nincs is, pedig a további fejezeteket a főcím alatt egyrészt egy többé-kevésbé pontosan meghatározott tól-ig évszám, másrészt Mária Teréziáig a dinasztiák, uralkodók alcímbeli jelölése helyezi el az időskálán. Az utóbbi elmaradt az oszmán-török építészet fejezeténél, és az államalakulatok megnevezése helyettesíti a vele párhuzamos időszakot felölelő két másik fejezetnél – együtt a három részre szakadt ország építészeti és stílárius szempontból is eltérő fejlődését írják le. A 19. századtól az uralkodók szerepét előbb még átvette a klasszicizmushoz kapcsolódóan József nádor és Széchenyi István – később még az utolsó előtti fejezet alcímében tűnik fel Kádár mint korszakmegjelölés –, majd már a történeti események (forradalom és szabadságharc, ki-egyezés, ezredéves ünnepek, világháborúk, szovjet megszállás, rendszerváltás) adják az egyes korszakok határait. A tól-ig időhatárok a 19. században át is csúsznak egymásba, az 1848-cal jelölt befejezésű klasszicizmusba 1840-től beletakar már a romantika, amellyel 1867-es végpontja előtt, 1860-tól már együtt él a historizmus. Utóbbi 1918-ig tart, de utolsó két évtizede egyben már egy másik fejezet, *A szecesszió és a késői századforduló korszaka is*. Ezekkel a részekkel párhuzamosan van még egy az 1830-as évektől az 1910-es évekig terjedő fejezet, amelyet nem stílus határoz meg, hanem az építészeti technológia: *A vasszerkezetes építészet fénykora és a vasbeton-építészet kezdetei*.

Ezekkel az apró „stiklikkel” Rozsnyai József kitűnően megoldotta a 19. századi stíluspluralizmus – a párhuzamosan egymás mellett élő, egymásba át- meg átalakuló stílusok kezelését.

A már említett korábbi két építészettörténet-kötettel összehasonlítva a Rozsnyai–Szakács-féle, ha akarná sem tagadhatná le, hogy a mai kor gyermeke. Nem olyan régen kezdődött nemzetközi szinten is a kiállítási katalógusok szerkezeti felépítésének alkalmazása a művészettörténeti kézikönyvek összeállítására, szerkesztése során. Arról van szó, hogy egy-egy fejezet nem egyszerűen egy-egy téma, rövidebb-hosszabb korszak összefoglalása kronológiai rendbe vagy tipológiai rendszerbe szedve, hanem hozzá néhány tipikus műtárgy – esetünkben épület – leírása, monografikus szócikke járul, mintegy a katalógustételek rendszerében. Ezzel a renddel élt már *A magyar művészet a 19. században. Építészet és iparművészet* című, Sisa József szerkesztette kötet is az MTA Művészettörténeti Intézetének újragombolt kézikönyvsorozatában. A rövid építészettörténet húsz fejezetéhez most összesen 65 épületképekkel együtt másfél, két, két és fél oldalas elemzése kapcsolódik, rendszerint a főművek példasorával jelenítve meg a magyarországi építészet történetét, elősegítve akár a tanár urak „erre legyen szíves legalább egy példát is felhozni” kollokviumi kérdésére adandó válaszokat. A művészettörténet persze igencsak unalmas lenne, ha bármilyen kánon pontosan körülírná, hogy egy 65-ös lista hogyan is nézzen ki. Szerencsére a szer-

zőknek nem kevés szabadságuk lehetett ilyesfajta döntések meghozatalában, és ezzel a szabadsággal mertek is élni. Semmi értelme nem lenne bármilyen hiányt felróni – a korszakokat tárgyaló összefoglalókban minden főmű ott van –, viszont örülni lehet minden különleges választásnak. Így azonnal az első, *Mit találtak a magyarok a Kárpát-medencében?* című fejezetben egészen friss tudományos eredményekre is támaszkodó, szép szlovákiai műemléki helyreállítás ismerhető meg a Morva-folyó közelében fekvő Kopcsány (Kopčany) a 10. század második felében emelt kicsiny, Antiochiai Szent Margitnak szentelt templomával kapcsolatban. Az utóbbi időszak kutatói helyeztek nagyobb hangsúlyt az ákosi (Acâș, Románia) és az aracsi (Újbecse/Novi Bečej határában, Szerbia) apátsági templomokra, ez is szerepet játszhatott mostani kiválasztásukban. Falusi templomként a gerényi (Horiany, Ukrajna) rotunda kapott kiemelt szerepet, ebben a különleges – felmérési rajzon is jól érvényesülő – hatkaréjos alaprajzban vele rokon emlékek kicsiny száma is közrejátszhatott, valamint az, hogy falképdíszének legkorábbi rétege egy 14. század eleji, jelentős északkelet-magyarországi falképcsoport egyik fontos eleme. A 16–17. századi gyulafehérvári (Alba Iulia, Románia) fejedelmi palota – bár az apránként feltárt írott források és a közelmúlt műemléki kutatásai alapján a szakemberek a korszak egyik főműveként már jobban ismerték – a nagyközönség számára újdonságot jelenthet.

A világháborúk közötti korszak tárgyalása nem kis részben a trianoni békeszerződés építészeti következményeit, lakótelepek, új egyetemi kampuszok kialakítását érinti. Ilyen korlátozott terjedelemben nem róható fel, hogy arról a tényről, hogy a magyar építészettörténetet, a magyar műemlékállományt milyen meghatározó módon érintette a trianoni folyamat, nem eshetett említés. Nem véletlen azonban, hogy a kis „épületmonográfiák” válogatása során az egykori Magyar Királyság ma Ausztria, Szlovákia, Ukrajna, Románia és Szerbia területén található, a legfontosabbak közé tartozó középkori és kora újkori építészeti emlékei közül is jócskán válogattak a szerzők: a kora barokkig terjedő első tíz fejezetben ugyanannyi emlék található a mai országterületről, mint a határon túli vidékekről (18:18). A nagyszombati (Trnava, Szlovákia) jezsuita templommal és a kismartoni (Eisenstadt, Ausztria) Esterházy-kastéllyal azonban ez a rész lezárul, és az első világháború végéig terjedő hét további fejezetben már csak egy, a marosvásárhelyi (Târgu Mureș, Románia) Kulturpalota tűnik fel a határokon túlról. Ekkor valójában már a fő fejezet-szövegekben is kevesebb az ilyen említés, leginkább csak a barokk időszakában (főleg az akkor még magyar főváros Pozsonyból [Bratislava, Szlovákia]), a 19. századi kastélyépítészet területén, valamint a szecessziós emlékek között fedezhető fel néhány határon túl álló épület. Az építkezések súlypontja egyre inkább az ország középső, egyébként a török hódoltság következtében az infrastrukturális

beruházásokra leginkább rá is szoruló tájaira esett, a gazdasági és a politikai fejlődéssel is egyre inkább támogatottan.

Ha valaki a bemutatott épületek válogatása szempontjából valamibe feltétlenül bele akarna kötni, a legtöbb lehetőséget erre nyilván a 20. század második fele és a 21. század eleje – a közelmúlt – óriási építészeti produkciójából történő szemeztetés szolgálthatja. A két ide tartozó fejezet hat kiemelt emléke mindenképpen kiegyensúlyozott és nagyon fontos művekből álló példasort nyújt a különböző irányzatok illusztrálásához – egy része már ezeknek a műveknek is igazi „klasszikus”, akad közöttük valódi műemlék is.

Feltételezem, hogy a kötetnek a *Szakkifejezések magyarázata* segédlethez hasonló további bevételei is az oktatásból levont tapasztalatokból eredeztethetők. A fejezetekbe színes háttérű „ablakként” beüsztatva tizenegy korstílus, illetve stílusfázis tömör, érthető, szemléletes leírása járul: preromanika, romanika, gótika, reneszánsz, barokk, a 19. század stílusai/1–3. (klasszicizmus, romantika, historizmus), a 20. század stílusai/1–3. (szecesszió, modern, szocreál és kortárs). Továbbá még egy könyvben sem találkoztam olyan margószövegekkel, mint a bemutatott kötetben: ugyancsak

színes háttér előtt mintegy nyolcvan mondat emel ki a szövegből rövid, könnyen megjegyezhető tanulságokat.

A kötet, ha nem is útikönyvként, de útvonaltervezőként is alkalmazható. Ha az olvasó – a szerzőkhöz hasonlóan – valamennyi említett épületet fel kívánná keresni (ezt mindenképpen csak javasolni tudom), a Kárpát-medence szinte valamennyi tájegységére, fontos településére eljutna. Saját gyerekkori emlékeim alapján mindenekelőtt ajánlom azonban a *Magyar építészet rövid története* kötetet szülőknak és nagyszülőknak, hogy tinédzser korú gyerekeik, unokáik kezébe adva hívják fel a figyelmüket mindarra a különlegességre, szépségre, érdekességre, amelyet egykori és mai országunk az építészet, az építészettörténet területén nyújtani tud. Ha így történe, a saját környezetét jobban értő generáció egyes elkötelezett tagjai talán már eleve felkészültebben kerülhetnének például a művészettörténet egyetemi pad-soraiba, hogy a „Tanár uraknak” azonnal legyen mire építeniük, ne az apszis, borda, bábos korlát és támpillér sulykolásával menjenek el a sokkal hasznosabban is eltöltendő rövid egyetemi évek.

Elhangzott 2018. február 7-én a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán rendezett könyvbemutatón. (Szerkesztett változat.)